

«Նոր ժամանակի կրթություն» ՀԿ

ՀԵՐԹԱԿԱՆ ԱՏԵՍՏԱՎՈՐՄԱՆ ԵՆԹԱԿԱ
ՈՒՍՈՒՑԻՉՆԵՐԻ ՎԵՐԱՊԱՏՐԱՍՏՄԱՆ ԴԱՍԸՆԹԱՑ

ԱՎԱՐՏԱԿԱՆ ՀԵՏԱԶՈՏԱԿԱՆ ԱՇԽԱՏԱՆՔ

Հետազոտության թեման՝ *Խաչվող հասկացությունների
արտացոլումը առարկայի բովանդակության մեջ*

Առարկան՝ *Երաժշտություն*

Հետազոտող ուսուցիչ՝ *Գայանե Խաչատրյան*

Ուսումնական հաստատություն՝ *Կոստան Զարյանի անվան համար
117 հիմնական դպրոց*

Երևան 2023

ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹՅՈՒՆ

ՆԵՐԱԾՈՒԹՅՈՒՆ.....	3
ԳԼՈՒԽ 1. «ԵՐԱԺՇՏՈՒԹՅՈՒՆՆ» ՈՒ ԽԱԶՎՈՂ ՀԱՍԿԱՑՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐ.....	5
1.1. ԵՐԱԺՇՏՈՒԹՅՈՒՆ ԱՌԱՐԿԱՅԻ ԴԱՍԱՊՐՈՑԵՍԻ ԿԱԶՄԱԿԵՐՊՈՒՄԸ.....	5
1.2. ԴԱՍԱՊՐՈՑԵՍԻ ԿԱԶՄԱԿԵՐՊՈՒՄԸ ԽԱԶՎՈՂ ՀԱՍԿԱՑՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐԻ ԿԻՐԱՌՄԱՄԲ.....	6
ԳԼՈՒԽ 2. ԽԱԶՎՈՂ ՀԱՍԿԱՑՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐԻ ԵՎ ԱՅԼ ՄԵԹՈԴՆԵՐԻ ՓՈԽԱԶԳԵՑՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐԸ.....	14
2.1. Ջ. ԿՈՒՆԻՆԻ ՏԵՍՈՒԹՅՈՒՆԸ	14
2.2. ԿՈՒՆԻՆԻ ՄՈԴԵԼԻ ԿԻՐԱՌՈՒՄԸ	15
ԴԱՍԻ ՊԼԱՆ.....	17
ԵԶՐԱԿԱՑՈՒԹՅՈՒՆ	20
ՕԳՏԱԳՈՐԾՎԱԾ ԳՐԱԿԱՆՈՒԹՅԱՆ ՑԱՆԿ	23

ՆԵՐԱԾՈՒԹՅՈՒՆ

Ուսուցման մեթոդների համատեքստում խաչվող հասկացությունները սովորաբար վերաբերում են դասի կամ ուսումնական ծրագրի շրջանակներում տարբեր առարկայական ոլորտների կամ հմտությունների ինտեգրման կամ միացման պրակտիկային: Այս մոտեցումը խրախուսում է աշակերտներին կապեր հաստատել տարբեր թեմաների միջև՝ խթանելով հասկացությունների ավելի ամբողջական ըմբռնումը և դատողական մտածողությունը:

Խաչվող հասկացությունները հաճախ ջնջում է առարկաների միջև ավանդական սահմանները: Օրինակ՝ պատմության դասը կարող է ներառել նույն ժամանակաշրջանի գրականության և արվեստի տարրեր՝ ուսումնասիրվող դարաշրջանի ավելի համապարփակ և հետաքրքրաշարժ պատկերացում ապահովելու համար:

Ուսուցիչն տրվում է հնարավորություն ցույց տալու սովորողներին, թե ինչպես են տարբեր հմտություններ և գիտելիքներ կիրառվում գործնական իրավիճակներում: Սա օգնում է աշակերտներին տեսնել իրենց սովորածի արդիականությունն ու կարևորությունը:

Խաչվող հասկացությունները կարող են ներառել նաև տարբեր հմտությունների ինտեգրում, ինչպիսիք են՝ կարդալը, գրելը, խոսելը և լսելը լեզուների ուսուցման գործունեության մեջ համատեղելը:

Ուսուցիչները կարող են օգտագործել խաչվող հասկացությունները՝ աստիճանաբար զարգացնելու աշակերտների մոտ առկա գիտելիքները: Մեկ առարկայի հասկացությունները կարող են օգտագործվել որպես հիմք մեկ այլ առարկայի մեջ նոր հասկացություններ ներմուծելու համար:

Խաչվող հասկացությունների կիրառումն ապացուցում է, որ յուրաքանչյուր աշակերտ ունի ուժեղ կողմերի և հետաքրքրությունների եզակի շարք: Այն ուսուցիչներին հնարավորություն է տալիս դասերը հարմարեցնել երեխաների անհատական կարիքներին և կարողություններին:

Ընդհանուր առմամբ, խաչվող հասկացությունների ուսուցման մեթոդը առարկաների միջև պատնեշները քանդելու և կրթության նկատմամբ ավելի ամբողջական և փոխկապակցված մոտեցում ստեղծելու միջոց է:

Որպես հետազոտական աշխատության թեմա ընտրվեցի խաչվող հասկացությունները, քանի որ համարեցի, որ մեր օրերի մանկավարժները պետք է կարողանան մատուցել գիտելիքը՝ կիրառելով բոլոր հնարավոր միջոցները: Մանկավարժները, ապրելով 21-րդ դարի ժամանակակից հասարակության մեջ և դաստիարակելով դրա մաս հանդիսացող սերունդներին, պետք է համակերպվեն ժամանակների կողմից թելադրվող պայմաններին և կրթեն երեխաներին դրանց համապատասխան:

Անդրադառնալով «Երաժշտություն» առարկային, հարկավոր է նշել, որ այն բազմաֆունկցիոնալ և ինտեգրող է և չի կարող դիտվել որպես առարկա միայն

երաժշտության մասին: Երաժշտությունը անմիջականորեն կապվում է այնպիսի գիտությունների և բնագավառների հետ, ինչպիսիք են պատմությունը, մաթեմատիկան, լեզվաբանությունը, փիլիսոփայությունը, կերպարվեստը և այլք: Հետևաբար, անհնար է մատուցել «Երաժշտության» ուսումնական նյութը հիմնվելով միայն բուն երաժշտական տեսության վրա: Ուսումնական գործընթացը էլ ավելի հետաքրքրական և ըմբռնելի է դառնում աշակերտի համար, երբ նա կարողանում է օգտագործել իր ունեցած գիտելիքների պաշարը՝ նոր ինֆորմացիա ուղեղում տեսակավորելու համար: Օրինակ՝ երեխան «Մայրենի և հայոց լեզու» առարկայից արդեն ճանաչում է Հովհաննես Թումանյանին և ծանոթանալով Կոմիտասի գործունեությանը, անգիտակցորեն զուգահեռներ է անցկացնում մեծանուն գործիչների միջև՝ կուտակելով նոր գիտելիքներ Հովհ. Թումանյանի մասին, իսկ Կոմիտասի մասին տեղեկությունն դառնում է դյուրըմբռնելի: Այստեղ միջառարկայական կապը չի ավարտվում, քանի որ Կոմիտասի կենսագրությունը երեխաներին որոշակի ինֆորմացիա և պատկերացում է մատուցում Հայոց ցեղասպանության և դրա ընթացքում մեր մտավորականների ճակատագրի մասին: Ուսուցիչը պետք է կարողանա ճիշտ կիրառել ժամանակը, նյութերը, ֆոնային գիտելիքները, երեխաների անհատական և մշակութային արժեհամակարգերը տվյալ թեման ներկայացնելու համար:

Նմանատիպ օրինակները շատ են. միջառարկայական կապերը և ուսուցչի «գործիքները» անսահմանափակ են և օրեցօր նորացվում են և զարգանում: Հետագոտական աշխատանքում կներկայացվեն մեթոդներ և խորհուրդներ խաչվող հասկացությունները կիրառելու վերաբերյալ, դրանք կքննարկվեն մասնավորապես «Երաժշտություն» առարկայի տեսանկյունից, ինչպես նաև կանդրադառնանք խաչվող հասկացությունների ազդեցությանը և գիտական նկատառումներին:

ԳԼՈՒԽ 1. «ԵՐԱԺՇՏՈՒԹՅՈՒՆՆ» ՈՒ ԽԱԶՎՈՂ ՀԱՍԿԱՑՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐ

1.1. ԵՐԱԺՇՏՈՒԹՅՈՒՆ ԱՌԱՐԿԱՅԻ ԴԱՍԱՊՐՈՑԵՍԻ ԿԱԶՄԱԿԵՐՊՈՒՄԸ

Երաժշտության դասընթացը և առարկան խաչվող հասկացությունների կիրառման լայն տիրույթ են հանդիսանում:

«Երաժշտություն» առարկան հնարավորություն է ընձեռնում ուսումնասիրել այն բազմաթիվ կողմերից: Սա խրախուսում է աշակերտներին ուսումնասիրել երաժշտությունն ու դրա զարգացումը տարբեր տեսանկյուններից: Օրինակ, փոփոխությունը որպես հատկություն կարելի է ուսումնասիրել գիտության, պատմության, գրականության և արվեստի մեջ: Երաժշտության մեջ այդ փոփոխությունները կարելի է դիտարկել ժանրերի և ուղղությունների զարգացման մեջ. ցույց տալ, թե ինչպես են այդ փոփոխությունները կապվում պատմական իրադարձությունների, հասարակության զարգացման և այլ բազմաթիվ հանգամանքների հետ:

Չնայած, որ երաժշտությունը համարվում է վերարտադրական ձև, «միջոց», այնուամենայնիվ, հարկավոր է ընդգծել կարդալու և գրելու կարևորությունը: Աշակերտները կարող են գրել թեստեր, ռեֆերատներ կամ շարադրություններ՝ կապված դասերի իրենց յուրացրած տեղեկության հետ:

Ներգրավելով երեխաներին քննարկումներում, զրույցներում՝ դասավանդող ուսուցիչը խթանում է նրանց գաղափարները տարբեր տեսքերի կամ աղբյուրների հետ կապելու ունակությունը: Սա զարգացնում է դատողական մտածողությունը և թույլ է տալիս աշակերտներին ուսումնասիրել բարդ թեմաները բազմաթիվ տեսանկյուններից և ավելի է հեշտացնում ընկալման պրոցեսը:

Ուսուցչի գլխավոր նպատակներից պետք է լինի այնպիսի հմտություններ սովորեցնելը, ինչպիսիք են հետազոտությունը, վերլուծությունը և հաղորդակցությունը «Երաժշտություն» առարկայի համատեքստում: Օրինակ, աշակերտները կարող են կիրառել հետազոտական հմտություններ՝ ուսումնասիրելով որևէ կոմպոզիտորի կյանքն ու գործունեությունը:

Հարցումների վրա հիմնված ուսուցումը, ըստ հետազոտողների, համարվում է ամենաէֆեկտիվն ու մնայունը: Ուսուցիչը պետք է խրախուսի սովորողներին հարցեր տալ, քանի որ հարցեր մտածելիս և բարձրաձայնելիս ինֆորմացիան ֆիլտրվում է և «պահեստավորվում»: Այս մոտեցումը խթանում է հետաքրքրասիրությունը և թույլ է տալիս աշակերտներին պարզել կապերը հարցի և պատասխանի միջև:

Սակայն, ուսուցչի կարևորագույն և առաջնային նպատակը մնում է գտնել դասապրոցեսը մշտապես արդյունավետ և հետաքրքրական պահելու իր մեթոդները: Դրանք կարող են փոփոխվել՝ հիմնվելով աշակերտների ունակությունների և դասի նպատակների վրա: Այդ իսկ պատճառով դասընթացը պետք է կազմակերպել դասի ճկուն պլանով և

գործիքներով՝ պահպանելով նախնական սկզբունքը և կիրառելով հատուկ ձևաչափերով մշակված ուսումնական ձեռնարկը:

1.2. ԴԱՍԱՎԱՆՊԱՆ ԿԱՉՎՈՂ ԿԱՍԿԱԳՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐԻ ԿԻՐԱՌՄԱՄԲ

Դասավանդման մեջ կիրառելով խաչվող հասկացություններ՝ ուսուցիչները կարող են ստեղծել ավելի գրավիչ և հարստացնող կրթական փորձ աշակերտների համար՝ օգնելով նրանց տեսնել տարբեր առարկաների փոխկապակցվածությունը և զարգացնել նյութի ավելի խորը և ամբողջական ըմբռնումը: Մանկավարժները ինտեգրում են տարբեր առարկայական ոլորտներ, հմտություններ կամ հասկացություններ՝ նյութը ավելի համապարփակ ներկայացնելու համար:

Իհարկե, դասավանդման մեջ խաչվող հասկացությունների օրինաչափությունները կարելի է բացահայտել՝ օգնելով երեխաներին տեսնել ուսումնասիրվող առարկայի փոփոխությունների զարգացման աստիճանը: Օրինակ, դասական երաժշտության զարգացումը կարելի է ներկայացնել տվյալ ժամանակաշրջանի ավելի հայտնի կոմպոզիտորների ստեղծագործություններին բնորոշ ոճական առանձնահատկությունների միջոցով:

Խաչվող հասկացությունների նպատակն է խթանել թեմայի ամբողջական ըմբռնումը՝ ցույց տալով սովորողներին, թե ինչպես են առարկայի տարբեր տեսանկյունները փոխկապակցված: Սա օգնում է սովորողներին տեսնել ավելի մեծ պատկերը և զարգացնել ավելի լավ ընդարձակ հեռանկար տեսնելու հմտություն:

Խաչվող հասկացությունները աշակերտներին խթանում է բացահայտել տարբեր տեսակետներ և մոտեցումներ՝ ընդլայնելով նրանց ըմբռնումը և օգնելով նրանց գնահատել թեմայի բազմաչափ բնույթը:

Խաչվող հասկացությունները խրախուսում են աշակերտներին ակտիվ դեր ունենալ իրենց ուսման մեջ: Նրանք կարող են ինքնուրույն ուսումնասիրել կապերը, հարցեր տալ և բացահայտել առարկաների միջև փոխհարաբերությունները: «Երաժշտություն» առարկայի շրջանակներում երեխաները կարող են համեմատել տարբեր ազգային երաժշտություններ և դրանցում փորձել գտնել որոշակի համընկնումներ և ակնհայտ տարբերություններ:

Քանի որ աշակերտները սովորում են փոխկապակցվածության միջոցով, նրանց ձեռք բերած տեղեկատվությունը ավելի հավանական է, որ կպահպանվի երկարաժամկետ կտրվածքով՝ շնորհիվ այն համատեքստի, որում թեման դասավանդվել է: Խաչվող հասկացությունները օգնում են ստեղծել այդ համատեքստը՝ հիմքը, որի վրա իրականացվում է գիտելիքի փոխանցումը:

Խաչվող հասկացությունները ստեղծում են ավելի ճկուն դասարանային համակարգ, որտեղ ուսուցիչները ազատ են իրենց մոտեցումները հարմարեցնելու մեջ՝ հիմնվելով աշակերտի հետաքրքրությունների և կարիքների վրա:

Կարևոր է նշել, որ խաչվող հասկացողությունների օգտագործվող հատուկ օրինաչափությունները և ռազմավարությունները կարող են շատ տարբեր լինել՝ կախված դասարանի մակարդակից, առարկայական յուրահատկություններից և ուսուցչի դասավանդման «փիլիսոփայությունից»:

Կրթության մեջ խաչվող հասկացությունների կիրառումը կարող է հանգեցնել տարբեր դրական արդյունքների և հետևանքների ինչպես աշակերտների, այնպես էլ մանկավարժների համար:

Ուսուցիչները, ովքեր օգտագործում են խաչվող հասկացություններ, հաճախ կարիք ունեն դիվերսիֆիկացնելու իրենց ուսուցման ռազմավարությունները՝ կրթական ավելի բազմակողմանի և հարմարվողական մոտեցումներ ցուցաբերելու նպատակով:

Խաչվող հասկացությունների կիրառումը կարող է պահանջել մանկավարժներից համագործակցել այլ առարկայական ոլորտների գործընկերների հետ՝ խթանելով մասնագիտական անձն ու զարգացումը:

Խաչվող հասկացությունները կարող են հանգեցնել ուսումնական պլանի նորարարական ձևավորման՝ կոտրելով ավանդական առարկաների ֆունդամենտները և թույլատրելով ավելի ստեղծագործ դասերի պլանավորումն ու կիրառումը:

Խաչվող հասկացությունները արտացոլում են իրական աշխարհի մարտահրավերների փոխկապակցված բնույթը՝ նախապատրաստելով երեխաներին մի աշխարհի, որտեղ խնդիրները հաճախ պահանջում են բազմամասնագիտական և տարաբնույթ լուծումներ:

Առարկաների միջև կապեր հաստատելու պրակտիկան զարգացնում է ճանաչողական ճկունություն՝ հնարավորություն տալով աշակերտներին հարմարվել նոր իրավիճակներին:

Երբ աշակերտները տեսնում են իրենց սովորածի արդիականությունն ու փոխկապակցվածությունը, ավելի հավանական է, որ նրանք դրական վերաբերմունք ունենան կրթության նկատմամբ:

Չնայած կան բազմաթիվ դրական արդյունքներ և հետևանքներ, կարևոր է նշել, որ խաչվող հասկացությունների կիրառումը կարող է նաև մարտահրավերներ և խնդիրներ առաջացնել: Դրանցից են կրթական ծրագրերի համակարգումը, պլանավորման լրացուցիչ ժամանակի պահանջը և փոփոխությունների նկատմամբ հնարավոր դիմադրությունը երկար տարիների փորձ ունեցող մանկավարժների կողմից: Այնուամենայնիվ, պոտենցիալ դրական արդյունքները գերակշռում են, քանի որ խաչվող հասկացությունները նպաստում են ավելի դինամիկ, արդիական, տեղին և գրավիչ կրթության զարգացմանը թե՛ սովորողների և թե՛ մանկավարժների համար:

Ուսուցիչները կարող են ընտրել և խորապես կենտրոնանալ մի քանի հիմնական խաչվող հասկացությունների վրա, որոնք ավելի համապատասխան են իրենց մասնագիտական ոլորտներին: Մի քանի կետերի խորը ուսումնասիրությունը և կիրառումը ավելի արդյունավետ է, քան ընդհանրական մակերեսային մոտեցումը:

Պահպանելով խաչվող հասկացությունների հավասարակշռությունը՝ մանկավարժները կարող են ինտեգրել չափավոր քանակությամբ ինֆորմացիա տարբեր առարկաներից՝ հարստացնելու աշակերտների գիտելիքները առանց նրանց ճնշելու:

Ուսուցիչները կարող են աստիճանաբար ներմուծել ավելի շատ խաչվող հասկացություններին վերաբերող տարրեր, երբ երեխաները առաջադիմում են դասընթացի կամ դասարանի մակարդակով: Դրանց ավելացումը չպետք է սթրեսային և ծանրաբեռնող լինի աշակերտների համար:

Խաչվող հասկացություններ մասշտաբն ու քանակությունը դիտարկելիս մանկավարժները պետք է հաշվի առնեն այնպիսի գործոններ, ինչպիսիք են դասարանի մակարդակը, առարկայի բովանդակությունը, աշակերտների կարողությունները և առկա ռեսուրսները: Խաչվող հասկացությունները պետք է հարմարեցվեն հատուկ կրթական համատեքստին և նպատակներին՝ ուսուցման իմաստալից և արդյունավետ փորձառություն ապահովելու համար:

Կրթության և ուսուցման մեթոդների համատեքստում «կառուցվածքը» և «գործառույթը» խաչվող հասկացություններում վերաբերում են տարբեր առարկայական ոլորտներին, հմտություններին կամ հասկացություններին (կառուցվածք), և ինչպես են նրանք աշխատում միասին՝ հասնելու ուսուցման նպատակներին (գործառույթին): Խաչվող հասկացությունների կիրառումը ներառում է դասերի, նախագծերի կամ ուսումնական ծրագրերի կառուցվածքի նպատակահարմար ձևավորում՝ բովանդակալից կապեր ստեղծելու և հատուկ կրթական գործառույթներ ձեռք բերելու համար: Եկեք ուսումնասիրենք, թե ինչպես են կառուցվածքը և գործառույթը դեր խաղում համընկնող մեթոդների իրականացման գործում:

Անհրաժեշտ է նախագծել այնպիսի ուսումնական ծրագիր, որը կկազմակերպի առարկաները կենտրոնական թեմաների կամ հասկացությունների շուրջ՝ թույլ տալով աշակերտներին ուսումնասիրել տարբեր առարկաներ միասնական շրջանակներում: Այսինքն, ուսումնասիրելով «Երաժշտություն» առարկան երեխան միաժամանակ ինֆորմացիա է ստանում «Պատմություն», «Գրականություն», «Հասարակագիտություն» և այլ նմանատիպ առարկաներից:

Հարկավոր է ստեղծել խաչվող հասկացությունների և հմտությունների միջոցով առաջադիմելու կառուցվածքային ուղիներ աշակերտների համար՝ հիմնվելով իրենց նախնական գիտելիքների վրա:

Ուսումնասիրելով առարկաների միջև կապերը, աշակերտները զարգացնում են քննադատական մտածողության հմտություններ, երբ նրանք վերլուծում են նմանությունները, տարբերությունները և հետևանքները ուսումնասիրվող առարկաների տարբեր ոլորտներում: Խաչվող հասկացությունները խրախուսում են աշակերտների միջև համագործակցությունը, քանի որ նրանք միասին աշխատում են տարբեր առարկաների գաղափարները կապելու և ինտեգրելու համար:

Մանրակրկտորեն ձևավորելով կառուցվածքը և հաշվի առնելով ցանկալի գործառույթները՝ մանկավարժները կարող են ստեղծել դյուրըմբռնելի և արդյունավետ կրթական պրոցես:

«Համակարգը» և «մոդելը» խաչվող հասկացություններում վերաբերում են ուսումնասիրության կազմակերպված շրջանակին (համակարգին) և հատուկ մոտեցմանը կամ մոդելին, որն օգտագործվում է տարբեր առարկայական ոլորտներ, հմտություններ կամ հասկացություններ ներառելու համար: Երկու տարրերն էլ վճռորոշ դեր են խաղում խաչվող հասկացությունների հաջող կիրառման գործում:

Դասավանդողները պետք է ստեղծեն համակարգված կառուցվածք, որը ցույց կտա, թե ինչպես են տարբեր առարկաները ինտեգրվելու ուսումնական ծրագրում: Այս համակարգը ուղղություն կտրամադրի մանկավարժներին՝ ծրագրելու և կիրառելու խաչվող հասկացություններ:

Հարկավոր է մշակել ռեսուրսների բաշխման համակարգ, ինչպիսիք են ժամանակը, նյութերը և տեխնոլոգիաները:

Լավ մշակված համակարգը արդյունավետ մոդելի հետ համատեղելով՝ մանկավարժները կարող են հաջողությամբ ինտեգրել տարբեր առարկայական ոլորտներ, հմտություններ կամ հասկացություններ:

«Էներգիան» և «նյութերը» կազմում են կրթության մեջ խաչվող հասկացությունների առանձին կետեր:

Տարբեր առարկաների մեջ էներգիան և նյութերը ինտեգրելով և ներկայացնելով դրանց ստացման և առաջացման պայմանները՝ երեխաները կկարողանան ավելի ամբողջական պատկերացում կազմել այս հասկացությունների և դրանց հեռահար հետևանքների մասին: Ինչպես, օրինակ, երեխաները տեղեկություն են ստանում թե տվյալ երաժշտական ստեղծագործության համար ինչերն են հանդիսացել սկզբնաղբյուրներ և հիմնական նյութեր, որոնց վրա էլ կառուցվել է այն: Վառ օրինակ կարող է ծառայել Արմեն Տիգրանյանի բացառիկ «Անուշ» օպերան, որի նյութերը վերցված են Հովհաննես Թումանյանի համանուն պոեմից:

Կրթության և դասավանդման մեթոդների համատեքստում «կայունություն» և «փոփոխություն» հասկացությունների ինտեգրումը խաչվող հասկացությունների միջոցով կարող է կրթվողների համար ապահովել լիարժեք և դինամիկ ուսուցում: Այս

հասկացությունները կարող են ուսումնասիրվել տարբեր առարկաների մեջ՝ խթանելով ավելի խորը հասկանալ, թե ինչպես են ժամանակի ընթացքում զարգանում համակարգերը, գաղափարները և երևույթները:

Տարբեր առարկաների մեջ ինտեգրելով կայունության և փոփոխության հասկացությունները՝ խաչվող հասկացությունների աշակերտներին տալիս են պատկերացում, թե ինչպես են այս հիմնարար հասկացությունները ձևավորում մեր աշխարհը: Երեխաները «Երաժշտություն» առարկայի շրջանակներում կարող են բացահայտել ժամանակի ընթացքում տարբեր երաժշտական ժանրերի մնայնությունը և փոփոխությունը և փորձել հասկանալ դրանք ապահովող գործոնների փոխազդեցության պատճառները:

Կրթության մեջ խաչվող հասկացությունների համատեքստում «զարգանալը» վերաբերում է աշակերտների անհատական աճին, հմտություններին և ըմբռնմանը նպաստելու գործընթացին՝ ինտեգրելով տարբեր առարկայական ոլորտներ, հմտություններ կամ հասկացություններ:

Խրախուսելով աշակերտներին մտածել, դատել և կապեր հաստատել հասկացությունների միջև՝ ուսուցիչը զարգացնում է երեխաներին ճանաչողական աճը և մտածողական հմտությունները:

Ուսուցիչի նպատակն է զարգացնել աշակերտների կարողությունները՝ հարմարեցնելու իրենց մտածողությունը և ճկուն կերպով կիրառելու գիտելիքները տարբեր համատեքստերում՝ արտացոլելով իրական աշխարհի մարտահրավերների դինամիկ բնույթը:

Երեխաները պետք է սովորեն անցնել առանձին առարկաների սահմանները՝ հետազայում ավելի լայն աշխարհայացք ձևավորելու հեռանկարով:

Գլոբալիզացման դարաշրջանում կարիք կա ձևավորել աշակերտների մոտ գլոբալ խնդիրների վերաբերյալ ըմբռնում՝ ուսումնասիրելով, թե ինչպես են տարբեր առարկաներ հատվում և նպաստում գլոբալ մասշտաբով մարտահրավերներին դիմակայելուն:

Փունդամենտալ նշանակություն ունի երեխաների մոտ սերմանել սեր ուսման նկատմամբ, որը տարածվում է դասասենյակից այն կողմ, երբ աշակերտները զգում են տարբեր առարկաների կարիքը, հարստությունն ու փոխկապակցվածությունը:

Կենտրոնանալով խաչվող հասկացությունների միջոցով «զարգանալու» վրա՝ մանկավարժները կարող են ստեղծել ավելի հարստացնող և բազմակողմանի զարգացնող կրթական փորձառություն, որը կսնուցի սովորողների ինտելեկտուալ, զգացմունքային և գործնական աճը:

Կրթության և դասավանդման մեթոդների համատեքստում «անհատի» և «հարաբերությունների» ինտեգրումը խաչվող հասկացությունների միջոցով ներառում է առարկաների, հմտությունների և անհատների միջև միջանձնային կապերի շեշտադրում:

Այս մոտեցումը նպատակ ունի ստեղծել ավելի բովանդակալից, աշակերտակենտրոն և հումանիստական ուսում:

Միավորելով տարբեր մշակութային և սոցիալական տեսանկյունները տարբեր թեմաներից՝ ուսուցիչը նպաստում է երեխայի մոտ կարեկցանքի, փոխըմբռնման և գլոբալ փոխկապակցվածության զգացողության արմատավորմանը: «Երաժշտություն» առարկան կարող է նման ազդեցություն թողնել. «ջագ» ժանրի ձևավորման պայմանները, պատճառները և հետևանքները կարող են ցույց տալ երեխային խտրականության ազդեցությունը և նրա մոտ ձևավորել ճիշտ մոտեցում: Այս դեպքում առարկան ստեղծում է մարդկային հարաբերությունների և անձնական մոտեցման ձևավորման նախադրյալներ:

Անհերքելի պայման է դրական և գրավիչ ուսումնական միջավայր ստեղծելը, որտեղ աշակերտներն իրենց գնահատված են զգում՝ խթանելով առարկաների և հասկացությունների հետ անձնական կապի զարգացումը: Երեխան պետք է վստահ լինի, որ ապահով և գնահատված է, ինչպես նաև մշտապես զգա իր ներգրավվածությունը դասարանի «հասարակության» մեջ:

Կենտրոնանալով փոխհարաբերությունների և անհատականության վրա խաչվող հասկացությունների միջոցով՝ մանկավարժները կարող են ստեղծել ավելի մարդասիրական ուսումնական պրոցես, ինչը գնահատելի և պահանջված է ժամանակակից հասարակությունում:

Կրթության և ուսուցման մեթոդների համատեքստում «ժամանակ» և «տարածություն» հասկացությունների ինտեգրումը խաչվող հասկացությունների միջոցով խրախուսում է հաշվի առնել, թե ինչպես են տարբեր առարկայական ոլորտները, հմտությունները կամ հասկացությունները փոխկապակցված՝ հիմնվելով դրանց ժամանակային և տարածական հարաբերությունների վրա: Այս մեթոդը «Երաժշտության» մեջ արտահայտվում է տարբեր տարածաշրջաններին և ժամանակներին բնորոշ ստեղծագործությունների ներառմամբ, որոնցում աշակերտը փորձում է հասկանալ և գտնել որոշակի օրինաչափություն, ընդհանրություններ, տարբերություններ դրանց միջև:

Այս գործառույթների նպատակն է բացահայտել, թե ինչպես են տարբեր թեմաներից իրադարձությունները զարգանում միաժամանակ կամ ազդել միմյանց վրա ժամանակի ընթացքում: Երեխաների հետ միասին ուսումնասիրելով պատմական զարգացումները, գիտական հայտնագործությունները և գեղարվեստական շարժումները՝ կարելի է որոշակի ժամանակաշրջանի ամբողջական պատկերացում ստանալ:

Ուսուցչի նպատակն է ցույց տալ, թե ինչպես են տարբեր մշակույթներ և հասարակություններ փոխազդում և ազդել միմյանց վրա՝ իրենց աշխարհագրական մոտիկության պատճառով:

Երեխաները դեռ վաղ տարիքից պետք է աստիճանաբար ուսումնասիրեն առարկաների միջև պատճառահետևանքային կապերը, այս դեպքում՝ քննարկելով, թե ինչպես կարող են մեկ ոլորտում փոփոխությունները կամ զարգացումները ազդել մոտակա կամ հարակից տարածքների վրա: Նրանք պետք է ընդունակ լինեն գտնել պատճառահետևանքային կապերը երևույթների միջև՝ անկախ առարկայից և թեմաներից:

«Անձնական և մշակութային արժեհամակարգի» ինտեգրումը կրթության մեջ խաչվող հասկացությունների միջոցով ներառում է անհատական տեսակետների և մշակութային ենթատեքստերի ընդգրկում ուսումնական փորձի մեջ: Այս մոտեցումը ճանաչում է տարբեր տեսակետների նշանակությունը և խրախուսում է աշակերտներին կապել իրենց անձնական համոզմունքներն ու մշակութային ծագումը տարբեր առարկայական ոլորտների հետ:

Դասավանդող ուսուցիչը կարող է դասարանին առաջարկել մի շարք թեմաներ կամ առաջադրանքներ առարկայի շրջանակներում՝ հնարավորություն տալով նրանց ընտրել այնպիսիները, որոնք համապատասխանում են իրենց անձնական նախասիրություններին և արժեքներին: Օրինակ՝ երեխաները կարող են ունենալ տարբեր երաժշտական ճաշակներ, և ուսուցիչը պետք է հնարավորություն ընձեռի նրանց ազատ արտահայտել և ներկայացնել իրենց անհատական մոտեցումները:

Երեխաներին պետք է տրվեն հնարավորություններ՝ մտածելու, թե կոնկրետ հասկացությունները կամ առարկաները ինչպես են առնչվում իրենց անձնական կյանքին, փորձառություններին և ձգտումներին: Ամենակարևորը, մանկավարժների կողմից երեխաների արտահայտած մտքերի և կարծիքների հանդեպ հարգանքը և խրախուսումն է:

Մանկավարժները կարող են քննարկել էթիկական կամ բարոյական երկրնտրանքները տարբեր առարկաների շրջանակներում՝ խթանելով աշակերտներին անդրադառնալ իրենց անձնական արժեքներին:

Այս խաչվող հասկացությունները խրախուսում են երեխաներին ուսումնասիրել, թե ինչպես է իրենց անձնական ինքնությունը հատվում այն առարկաների հետ, որոնք նրանք սովորում են՝ խթանելով ավելի խորը կապ և ներգրավվածություն:

Ուսումնասիրելով տարբեր մշակութային արժեքներ, գրականություն, երաժշտություն կամ արվեստի գործեր՝ երեխաները պարզում են, թե ինչպես են դրանք արտացոլում որոշակի հասարակությունների և պատմական ժամանակաշրջանների արժեքներն ու համոզմունքները:

Խաչվող հասկացությունների միջոցով հնարավոր է զարգացնել աշակերտների ըմբռնումը գլոբալ խնդիրների մասին՝ կապելով մշակութային արժեքները այնպիսի թեմաների հետ, ինչպիսիք են կայունությունը, մարդու իրավունքները և սոցիալական արդարությունը:

Առարկայի շրջանակներում ուսուցիչը կարող է քննարկել և երեխաների հետ միասին պարզել, թե ինչպես են տարբեր մշակույթները մեկնաբանում և մոտենում նմանատիպ հասկացություններին՝ խթանելով տարբեր տեսակետների գնահատումը:

Անհատական և մշակութային արժեքները խաչվող հասկացությունների միջոցով ինտեգրելով՝ մանկավարժները կարող են ստեղծել ավելի ներառական, համապատասխան և հարստացնող կրթական փորձառություն:

«Գլոբալիզացիայի» (համաշխարհայնացում) ինտեգրումը կրթության մեջ խաչվող հասկացությունների միջոցով ներառում է առարկաների, հմտությունների և հասկացությունների փոխկապակցվածության ուսումնասիրություն գլոբալ համատեքստում: Այս մոտեցումը ճանաչում է գլոբալացման ազդեցությունը հասարակության տարբեր տեսանկյունների վրա և խրախուսում է աշակերտներին փորձել հասկանալ և կողմնորոշվել մեր փոխկապակցված աշխարհում:

Ժամանակակից աշխարհի մաս երեխաներին դարձնելու համար մանկավարժները պետք է զարգացնեն աշակերտների գիտակցությունը իրենց դերի մասին՝ որպես գլոբալ քաղաքացիներ՝ առարկաները կապելով այնպիսի հասկացությունների հետ, ինչպիսիք են մարդու իրավունքները, մշակութային բազմազանությունը և ռեսուրսների պատասխանատու սպառումը: Արվեստը այս խնդիրները մատչելի ներկայացնելու տարբերակ է:

Մի շարք առարկաների միջոցով, որոնցից մեկը հենց «Երաժշտությունն» է, հնարավոր է երեխաներին զինել գլոբալիզացված աշխարհին համապատասխան հմտություններով, ինչպիսիք են միջմշակութային հաղորդակցությունը, հարմարվողականությունը և միջմշակութային իրավասությունը:

ԳԼՈՒԽ 2. ԽԱԶՎՈՂ ՀԱՍԿԱՑՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐԻ ԵՎ ԱՅԼ ՄԵԹՈԴՆԵՐԻ ՓՈԽԱԶԳԵՑՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐԸ

2.1. Ձ. ԿՈՒՆԻՆԻ ՏԵՍՈՒԹՅՈՒՆԸ

Խաչվող հասկացությունների կիրառումը երաժշտության դասապրոցեսում ահնար է պատկերացնել առանց ամենակարևոր պայմաններից մեկի՝ կարգապահության: Այդ տեսանկյունից հետաքրքիր է ծանոթանալ 20-րդ դարի ազգությամբ ամերիկացի մանկավարժ, տեսաբան Ձ. Կունինի առաջարկած մոդելի հետ և փորձել կապել այն խաչվող հասկացությունների հետ:

Ձեյքոբ Կունինը կրթական տեսաբան է, ով իր հետազոտություններում կենտրոնացել է ուսուցչի՝ աշակերտի վարքագծի վրա ազդելու ունակությունները և միջոցները ուսումնասիրելու վրա: Կրթական հոգեբաններից մինչև այսօր հայտնի տեսաբան Կունինը բերեց մի նոր գաղափար, որը ներառում էր դասասենյակի և՛ ուսուցողական, և՛ կարգապահական տեսանկյունները: Նախկինում մանկավարժների մեծամասնությունը դիտում էր իրենց դերը որպես աշակերտներին հմտությունների և գիտելիքների ուղղակի փոխանցում: Իր «Կարգապահությունը և խմբային կառավարումը դասարաններում» (1977) գիրքը հրատարակելուց հետո Կունինը փորձեց ազդել մանկավարժների սկզբնական տեսակետի վրա: Աշակերտների վարքագծի օրինաչափության վերաբերյալ Կունինի առաջին դիտարկումն էր, երբ նա իր դասարանում գտնվող մի աշակերտի խնդրեց ինչ-որ բան դնել մի կողմ. նա նկատեց, որ իր շուրջը գտնվող երեխաները ավելի կենտրոնացրեցին իրենց ուշադրությունը: Նա նկատեց, թե ինչպես մեկ աշակերտի վարքագծի ուղղումը տարածվեց այլ աշակերտների վրա, որոնք նույնպես շեղվում էին դասապրոցեսից: Ավելի ուշ նա նկարագրեց այս երևույթը որպես «Ծածանքների էֆեկտ»:

Այս դիտարկումը ստիպեց Կունինին 5 տարվա ընթացքում փորձեր անցկացնել բոլոր մակարդակների աշակերտների հետ, սակայն ավելի ուշ Կունինը կենտրոնացրեց իր ուշադրությունը մեկ այլ ֆենոմենի վրա՝ տեսնելով, թե ինչպես են ուսուցիչները պատրաստում և ղեկավարում իրենց դասարանները: Նա նկատեց, թե ինչպես են ուսուցիչների նկատողությունները աշակերտների նկատմամբ բացասական ազդում դասարանի կառավարման վրա: Այս դիտարկումից նա եզրակացրեց, որ պետք է լինի ինչ-որ բան, որը ուսուցիչը կարող է անել նախօրոք, որպեսզի առաջին հերթին կանխի վատ վարքագիծը, ինչը կհանգեցնի դասարանի ավելի արդյունավետ կառավարմանը:

Իր ուսումնասիրություններից Կունինը մշակեց դասարանի կառավարման մասին տեսություններ, որոնք հիմնված էին ուսուցչի՝ դասապրոցեսը կազմակերպելու և պլանավորելու կարողության վրա՝ օգտագործելով դրական վարքագիծը և աշակերտների բարձր ներգրավվածությունը: Նա կարծում էր, որ որպեսզի ուսուցիչը արդյունավետ կապ ունենա կառավարման և ուսուցման միջև, պետք է լավ «Դասի շարժում» լինի:

Այս «Դասի շարժումը» ձեռք է բերվում ուսուցչի ամբողջովին ներգրավվածության, խաչվող հասկացությունների, իներցիայի, սահունության և խմբակային կենտրոնացման միջոցով: Ուսուցիչը միշտ պետք է տեղյակ լինի և «ներկա» դասարանական կյանքում:

Խաչվող հասկացությունները ուսուցչի կարողություններն են բազմաբնույթ դասապրոցես ապահովելու: Ուսուցչի համար էական նշանակություն ունի նոր թեմա ներկայացնելու ունակությունը՝ միաժամանակ կանխելով վատ վարքագիծը: Խաչվող հասկացությունները սերտորեն կապված են դասարանում ուսուցչի ներգրավվածության հետ, երբ նա տեղյակ է աշակերտների նախասիրություններից և գիտի նրանց իրական ունակությունների, որոնց վրա հիմնվելով էր կիրառում է համապատասխան խաչվող հասկացություններ:

Սահունությունը նույնպես մեծապես կապված է իներցիայի հետ: Շատ անգամ ուսուցիչը կարող է շեղվել և բաց թողնել թեման և չվերադառնալ դրան, ինչը կարող է շփոթեցնել աշակերտներին: Մեկ այլ բան, որը կարող է փչացնել սահունությունը, այն է, երբ ուսուցիչը չունի ծրագիր, և կարող է թվալ, որ դասապրոցեսը «գոնում է» մի թեմայից մյուսը:

Վերջնական տեսանկյունը, որը կարևոր է «Դասի շարժման» համար և արդյունավետ ուսուցման համար, խմբային կենտրոնացումն է: Խմբային կենտրոնացումը ուսուցչի կարողությունն է ներգրավել ամբողջ դասարանին՝ օգտագործելով այնպիսի մեթոդներ, ինչպիսիք են ակնկալումը կամ հարցեր տալը:

Սրանք են Ձեյքոբ Կունինի հիմնական տեսություններն:

2.2. ԿՈՒՆԻՆԻ ՄՈԴԵԼԻ ԿԻՐԱՌՈՒՄԸ

Կրկին անդրադառնանք Ջ. Կունինի «Դասի շարժման» 5 կետերին:

1) Ուսուցիչը պատասխանատու է դասարանի կարգապահության համար:

Ուսուցիչը կարող է պահպանել ներգրավվածությունը՝ մշտապես տեսողական կապ հաստատելով բոլոր աշակերտներին հետ: Ուսուցիչը պետք է իմանա յուրաքանչյուր աշակերտի՝ անհատական հիմունքներով (այսինքն՝ անունը, հետաքրքրությունները, ուժեղ, թույլ կողմեր և այլն): Ուսուցիչը պետք է նկատողություն անի հարգալից կերպով անել՝ տեղեկացնելու համար աշակերտին, որ իր պահվածքն անընդունելի է:

2) Ուսուցիչը կարող է ունենալ հատուկ ընթացակարգեր, որոնք թույլ կտա ուսուցչին պատրաստ լինել, երբ հարկ կա ծրագրից դուրս գործելու. օրինակ, եթե երեխան իր դասընկերներից արագ է առաջադրանք կատարում, ինչ-որ բան պետք է նրա համար անել, որպեսզի դասը աշակերտին ձանձրալի չթվա: Կարելի է անցնել մեկ այլ առաջադրանքի, նյութ հանձնարարել ընթերցման համար և այլն: Հենց այստեղ է, որ կրկին կարիք կա դիմելու խաչվող հասկացություններին՝ երեխաների համար ավելի բովանդակալից և հետաքրքիր դասապրոցես կազմակերպելու համար:

3) Ուսուցիչը պետք է ներկայացվող նյութը մատուցի հակիրճ, սակայն բովանդակալից: Սա հնարավորություն կտա դասարանը «պահել» կենտրոնացած և ավելի քիչ է երեխաների կողմից անկարգություններ անելու հավանականությունը, քանի որ շատ հաճախ դրանց պատճառ դառնում է ձանձրոյթը:

4) Դասապրոցեսի սահունությունը ապահովելու համար ուսուցիչը պետք է դասի ժամանակը բաշխի ճիշտ կերպով՝ ներառելով առարկային համապատասխան բոլոր պահանջները (հարցում, թեմայի ներկայացում, գործնական աշխատանք և այլն): Աշակերտներին խմբային աշխատանքի մեջ ներառելիս ուսուցիչը օգնում է նրանց միջև հարաբերությունների զարգացմանը և սովորեցնում է թիմային աշխատանք կատարել: Սա կարող է երեխաներին ավելի ոգևորել տվյալ թեման ուսումնասիրել և ջանք գործադրել:

5) Ուսուցիչը կարող է կիրառել այն գույքերով տարբեր մեթոդների հետ.

Ա. Աշակերտներին պետք է տեղեկացնել խմբակային աշխատանքներում իրենց մասնակցության և ներդրումների մասին: Դրանով նրանք կզգան իրենց ներգրավվածությունը և թիմի անդամ լինելը:

Բ. Սովորողները կարող են հեշտացնել քննարկումը: Երեխաները պետք է միասին քննարկեն իրենց առաջադրանքները, հարցերը, արդյունքները՝ շփվելու, կարծիք և գիտելիք փոխանակելու կարողությունը զարգացնելու համար:

Որպեսզի դասապրոցեսն արդյունավետ լինի, ուսուցիչները պետք է լավ կազմակերպված լինեն և պատասխանատվություն կրեն իրենց գործողությունների համար:

Ուսումնասիրելով ձեռնարկի դասի պլանը՝ փորձ կատարվեց կազմել «Ժամանակ և տարածություն» հասկացությունների վրա հիմնած դասի պլան:

ԴԱՍԻ ՊԼԱՆ

Առարկա	Երաժշտություն
Դասարան	6-րդ դասարան, 1-ին կիսամյակ, Երաժշտություն
Թեման	Թեմա - Կոմիտաս
Դասի նպատակը	<ul style="list-style-type: none"> • Ձևավորել պատկերացումներ Կոմիտասի, նրա դերի և նշանակության մասին հայ ազգային երաժշտության մեջ: • Ձևավորել պատկերացում Կոմիտասի և իր ապրած ժամանակաշրջանի փոխկապակցվածության մասին (20-րդ դարի սկիզբ, Հայոց ցեղասպանություն): • Ձևավորել պատկերացում Կոմիտասի և նրա ստեղծագործությունն մասին (ուրևակայում, քննարկում):
Դասի խնդիրները	<ul style="list-style-type: none"> • Գործնական աշխատանքի միջոցով փորձել ի հայտ բերել «Կոմիտաս-կոմպոզիտոր» և «Կոմիտաս-անձ» պատկերը:
Վերջնարդյունքները	<ul style="list-style-type: none"> • Ունենա պատկերացում Կոմիտասի մասին՝ գիտակցի նրա դերը հայ ազգային երաժշտության զարգացման մեջ: • Թվարկի Կոմիտասի երգերը, դաշնամուրային պարերը, մի քանի հոդված: • Բացատրի Կոմիտասի դերը և նշանակությունը հայկական ժողովրդական և ազգային երաժշտության մեջ: • Փորձի մաքուր երգել սովորած երգերը:
Խաչվող հասկացություններ	<ul style="list-style-type: none"> • Ժամանակ և տարածություն <p>Երեխաները ծանոթանում են Կոմիտասի կյանքին ու</p>

	<p>գործունեությանը ուսումնասիրելով նրա կենցաղը Թուրքիայում, Էջմիածնում, Գերմանիայում, այդ տարածաշրջանների հետ կապված պատմությունները, Կոմիտասի ճանապարհորդությունները, մարդկության պատմության շրջադարձային կետերը (Մեծ եղեռն): Այս ամենը ուղեկցվում է տվյալ ժամանակի և տարածության ազդեցության ճիշտ ընկալմամբ:</p>			
<p>Անհրաժեշտ նյութեր և պարագաներ</p>	<p>Ուսուցչի համար</p>	<p>Աշակերտի համար</p>		
	<ul style="list-style-type: none"> • Մեդիա-տեղեկատվություն (երաժշտություն, տեսահոլովակներ, նկարներ), • խաչվող հասկացությունների նկարագրություններ, • ուղղորդող հարցեր, • խմբային աշխատանքի համար պատրաստած թերթիկներ և 2 գույնի քառակուսիներ (ճիշտ և սխալ պատասխան ազդանշելու համար), 3-րդ գույն՝ հարցին պատասխանելու համար: 	<p>3-ական գունավոր քառակուսիներ և ինքնակաշուն թղթեր</p>		
<p>Դասի ընթացքը</p>	<p>Սկիզբը</p>	<p>Դասը սկսել ուղղորդող հարցերով երեխաներ, կարո՞ղ եք ասել</p> <ul style="list-style-type: none"> • Ո՞վ է Կոմիտասը • Ի՞նչ գիտեք նրա մասին • Ո՞րն է Կոմիտասի դերը հայկական երաժշտության զարգացման մեջ: 	<p>5-7ր</p>	
	<p>Նոր նյութի հաղորդում</p>	<p>Ներկայացնել Կոմիտասի մասին վավերագրական ֆիլմ և հատվածներ գեղարվեստական ֆիլմերից:</p>		<p>15ր</p>
	<p>Գործնական աշխատանք</p>	<p>Բաժանել երեխաներին խմբերի, որպեսզի վերարտադրեն այն նյութը, որը նրանք ունկնդրեցին համացանցով:</p>		<p>15ր</p>

	Ամփոփում	Ամփոփել Կոմիտասի մասին ստացած ինֆորմացիան և արտահայտել սեփական մտքերի այն հարցի շուրջ, թե ի՞նչ կլիներ, եթե Կոմիտասը շարունակեր իր գործունեությունը այլ պայմաններում:	5-7ր
	Գնահատում	Թեմայի ամփոփման ընթացքում իրականացնել ձևավորող գնահատումը:	

ԵԶՐԱԿԱՑՈՒԹՅՈՒՆ

Երբ յուրաքանչյուր աշակերտ ինչ-որ բան ունի անելու, չի ձանձրանում և զգում է իրեն ներգրավված դասապրոցեսի մեջ՝ արդյունքները միշտ լինում են դրական:

Երաժշտությունը արվեստի ձև է, որը խորապես արմատավորված է մարդկային բնության մեջ: Այն գիտելիքի գանձարան է, հաղորդակցության յուրահատուկ ձև և միջոց, որի շնորհիվ կազմակերպվում և արտահայտվում են զգացմունքներն ու հետաքրքրությունները: Դա անհատական և ընդհանուր պահանջները լիարժեք բավարարող ֆենոմեն է, որը խթանում է գեղագիտականի խորը զգացումը: Երաժշտությունը հնարավորություններ է տալիս երևակայության, զգայունության, հնարամտության, ռիսկի դիմելու և հաճույք ստանալու համար: Բոլոր տարիքի և կարողությունների երեխաները երաժշտության մեջ ներուժ են գտնում, և երաժշտական կրթությունը արտահայտում է նրանց անհատականությունը: Երաժշտական կրթությունը նաև ցույց է տալիս երեխաների միջև եղած նմանությունները, որոնք պահանջում են համագործակցություն, կենտրոնացում և կարգապահություն: Երաժշտական գործունեությունը, անհատական կամ խմբակային, նպաստում է երեխայի ստեղծագործականի և ինքնագնահատականի զարգացմանը: Երաժշտական կրթությունը համախառն ուսումնական ծրագրի մի մաս է, որի նպատակն է զարգացնել երեխայի ողջ ինտելեկտը:

Խաչվող հասկացությունների կիրառումը զարգացնում է երկարաժամկետ և կարճաժամկետ հիշողությունը և ամրապնդվում է դատողությունը, երբ երեխան սովորում է ձևավորել ֆիզիկական առարկաների մտավոր պատկերներ և ճանաչել դրանց միջև եղած տարբերությունները: Երեխան զարգացնում է տեխնիկական և գեղարվեստական կարողություններ, որոնք ներառում են նաև հաստատակամության և ինքնակարգապահության հմտությունները, որոնք կարևոր են ինքնաարտահայտման համար:

Ուսումնասիրելով խաչվող հասկացությունների ազդեցությունը, կարևորությունն ու կիրառելիությունը, հետազոտական աշխատանքի շրջանակներում պարզեցինք, որ ժամանակակից դասավանդման մեթոդները պահանջում են նորարարություններ և բազմազանություն երեխաների մոտ ուսման հանդեպ հետաքրքրություն և սեր արթնացնելու համար:

Հետազոտական աշխատանքը կատարելուց առաջ նպատակ էր դրվել գտնել «Երաժշտություն» առարկայի և խաչվող հասկացությունների ընդհանուր կողմերը և դրանք համատեղելու մեթոդները: Ուսումնասիրության առարկան ճիշտ ընկալելու համար հարկ եղավ ծանոթանալու խաչվող հասկացություններին փիլիսոփայական և մանկավարժական տեսանկյունից:

Դասարանի ավանդական ուսուցումը համատեղելով ժամանակակից տեխնոլոգիական գործիքների և ինտերակտիվ հարթակների հետ՝ խաչվող հասկացությունները ապահովում են տարբեր ուսուցման ոճեր: Այս եզրակացությունը բխում է հետևյալ հիմնական կետերից.

1. Ուսուցման բազմազան ոճեր.

Աշակերտներն ունեն տարբեր ուսուցման նախասիրություններ, ինչպիսիք են տեսողական, լսողական, կինեստետիկ և ինտերակտիվ: Խաչվող հասկացությունները կիրառման մեթոդը ընդունում է այս տարբերությունները և աշակերտներին տրամադրում է բազմաթիվ ուղիներ:

2. Բազմակողմանի ուսուցում.

Թե՛ ավանդական դասարանային ուսուցման, թե՛ տեխնոլոգիայի վրա հիմնված ռեսուրսների ընդգրկումը նպաստում է առարկայի ավելի համապարփակ ըմբռնմանը: Այս մեթոդը խրախուսում է երեխաներին ուսումնասիրել հասկացությունները տարբեր տեսանկյուններից:

3. Ինտերակտիվ ներգրավվածություն.

Տեխնոլոգիական գործիքները, ինչպիսիք են վիրտուալ լաբորատորիաները, առցանց համագործակցային հարթակները, խրախուսում են ակտիվ մասնակցությունն ու ներգրավվածությունը: Սովորողները կարող են փորձարկել և պատկերացնել վերացական հասկացությունները՝ ընդլայնելով իրենց ըմբռնումը գործնական փորձի միջոցով:

4. Իրական աշխարհի մասին իրազեկում.

Շատ մասնագիտություններ պահանջում են տարբեր աղբյուրներից տեղեկատվություն հավաքելու, տարբեր թիմերի հետ համագործակցելու և արագ փոփոխվող հանգամանքներին հարմարվելու ունակություն: Խաչվող հասկացությունները արտացոլում են իրական աշխարհի այս սցենարները:

Երաժշտության դասերին խաչվող հասկացությունների կցումը կարող է հեղափոխել երաժշտական կրթությունը: Այս մոտեցումը բարձրացնում է երաժշտության ուսուցման արդյունավետությունը մի քանի հիմնական ձևերով.

1. Ուսուցման տարբեր ոճեր.

Երաժշտություն ուսումնասիրող երեխաները տարբեր նախասիրություններ ունեն երաժշտական հասկացությունների ընկալման և վերարտադրման հարցում: Խաչվող հասկացությունների մեթոդը ընդունում է այս տարբերությունները՝ կարևորելով այն պայմանը, որ յուրաքանչյուր երեխա պետք է ներգրավվի «Երաժշտություն» առարկայի դասապրոցեսում:

2. Ամբողջական երաժշտական ըմբռնում.

Ավանդական երաժշտության տեսության դասերը ինտեգրելով ինտերակտիվ թվային ռեսուրսների հետ թույլ են տալիս աշակերտներին ավելի ամբողջական պատկերացում կազմել երաժշտության մասին: Նրանք կարող են ուսումնասիրել տեսական հիմքերը՝ միաժամանակ փորձարկելով տարբեր գործիքներ և մեթոդներ՝ դասը դարձնելով ինտերակտիվ:

3. Տարբեր ռեսուրսների հասանելիություն.

Տեխնոլոգիան թույլ է տալիս երաժշտության մանկավարժներին ներառել ռեսուրսների լայն շրջանակ, ներառյալ տարբեր ձայնագրություններ, կենդանի կատարումներ և այլ մեդիա: Տարբեր երաժշտական ոճերի և ուղղությունների հետ խաչվող հասկացությունների և ժամանակակից տեխնոլոգիաների միջոցով այս ծանոթությունը հարստացնում է երեխաների երաժշտական «բառապաշարն» ու ճաշակը:

Կիրառելով տարբեր ուսուցման ոճեր, խթանելով ակտիվ ներգրավվածությունը, թվային գրագիտությունը և աշակերտներին պատրաստելով ժամանակակից աշխարհի պահանջներին՝ խաչվող հասկացությունների մոտեցումը ներուժ ունի փոխակերպելու կրթությունը և ուղորդելու սովորողներին իրենց ակադեմիական ճանապարհորդության և ապագա կարիերայում հաջողության հասնելու համար:

Եզրափակելով, երաժշտության դասերին խաչվող հասկացությունների ինտեգրումը ճանապարհ է հարթում ավելի ընդգրկուն, գրավիչ և բազմակողմանի երաժշտական կրթության համար: Ընդգրկելով նորը՝ միաժամանակ պահպանելով երաժշտական ուսուցման հիմնական սկզբունքները, մանկավարժները կարող են կրթել այնպիսի երեխաներ, ովքեր ոչ միայն տիրապետում են երաժշտության վերարտադրական միջոցներին, այլև զինված են անհրաժեշտ հմտություններով և բազմակողմանիությամբ՝ թե՛ երաժշտության մեջ, և թե՛ դրանից դուրս:

ՕԳՏԱԳՈՐԾՎԱԾ ԳՐԱԿԱՆՈՒԹՅԱՆ ՑԱՆԿ

- Խաչվող հասկացություններ ԿԶՆԱԿ
(<https://drive.google.com/file/d/1Fkkd1O9oE1818DqzzfNC0AW1-mLfmSdo/view>) –
օգոստոս 2023
- Kounin, J. Discipline and group management in classrooms. New York; Holt, Rinehart, and
Winston, 1977
- Wuest, D. Are you with it? (<https://www.pecentral.org/climate/april99article.html>) –
օգոստոս 2023